

РОЗДІЛ IV

ЕКОНОМІЧНА СТАТИСТИКА, БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА АУДИТ

УДК 657.471:338.512

Августова Олена Олександрівна,
аспірант кафедри бухгалтерського обліку,
Київський національний торговельно-економічний університет

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ВИТРАТ РИБОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ступінь задоволення інтересів рибопереробних підприємства, перш за все, залежить від результатів його господарської діяльності, які включають не просто отримання прибутку, але й забезпечення стабільного розвитку рибного виробництва. Витрати є основним обмежувачем прибутку й, одночасно, головним фактором ефективності господарювання підприємства. Вивчення спеціальної літератури з питань облікової політики, а також досвіду роботи рибопереробних підприємств Вінницької області дозволили зробити висновок, що існують суперечливі питання, які впливають на ефективність діяльності досліджуваних підприємств. Метою статті є дослідити та проаналізувати питання формування облікової політики рибопереробних підприємств в частині обліку витрат. Одним з важливих питань організації обліку витрат на підприємстві є формування його облікової політики. При формуванні облікової політики на підприємстві потрібно враховувати організаційні, методичні та технічні аспекти (складові) її побудови. Серед елементів, які найчастіше розглядаються дослідниками, можна назвати спосіб розподілу накладних витрат. Правильно обраний підхід до розподілу дозволяє досягти високої ефективності управління ресурсами підприємства. Однак, розробка універсального механізму розподілу накладних витрат для підприємств неможлива і недоцільна, оскільки вона не може бути стандартизованою під будь-який суб'єкт господарювання. На другому місці за повторюваністю при розгляді елементів облікової політики знаходиться метод обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості рибної продукції. Так, найвагоміший вплив на вибір системи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції рибопереробних підприємств мають фактори технологічного характеру, зокрема декілька переділів виробництва та широкий асортимент виготовлення продукції. Відповідно нами було визначено найоптимальнішим варіант калькулювання собівартості у даній галузі, що сприятиме підвищенню загальної рентабельності продукції, зміцненню економічних позицій на ринку. Саме така обґрунтованість та деталізація розглянутих елементів облікової політики щодо витрат на рибопереробних підприємствах потрібна для ухвалення управлінських рішень, визначення результатів діяльності, розвитку та вдосконалення рибного виробництва.

Ключові слова: організація обліку, бухгалтерський облік, облікова політика, витрати, рибопереробні підприємства.

ВСТУП

Постановка проблеми. Ступінь задоволення інтересів рибопереробного підприємства, перш за все, залежить від результатів його господарської діяльності, які включають не просто отримання прибутку, але й забезпечення стабільного розвитку рибного виробництва. Витрати є основним обмежувачем прибутку й, одночасно, головним фактором ефективності господарювання підприємств з переробки риби. Якісна організація обліку витрат, а саме в частині формування облікової політики рибопереробного підприємства, забезпечує оптимальне

функціонування бухгалтерського обліку, його подальший розвиток та, як наслідок, отримання достовірної та своєчасної інформації про господарську діяльність підприємства.

Однак, здійснений аналіз спеціальної літератури з питань облікової політики та проведені дослідження практичної роботи рибопереробних підприємств Вінницької області дозволили зробити висновок, що існують альтернативні варіанти формування облікової політики щодо витрат підприємств з переробки риби, які впливають на їх ефективну роботу та потребують дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Організаційно-методологічні засади формування облікової політики підприємства та проблемні питання щодо її реалізації в Україні висвітлені в наукових розробках таких вітчизняних учених, як М. Т. Білухи, І. А. Белобжецького, Ф. Ф. Бутинця, С. Ф. Голова, П. Т. Саблука, В. В. Сопка, Л. К. Сук, С. А. Ніколаєва, В. Ф. Палія, В. Швеця та інших. Утім, проблеми формування облікової політики щодо витрат з урахуванням галузевих особливостей рибопереробних підприємств залишилися поза увагою дослідників. Саме необхідністю удосконалення організаційних засад облікової політики щодо витрат рибопереробних підприємств зумовлене обрання теми і її актуальність.

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є дослідити та проаналізувати питання формування облікової політики рибопереробних підприємств в частині обліку витрат.

РЕЗУЛЬТАТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Одним з важливих питань організації обліку витрат на підприємстві є формування його облікової політики. Суть облікової політики розкрито в Законі

України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», де зазначено, що це «...сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності» [1, 2]. Дещо інакше трактує поняття облікової політики МСБО (IAS) 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [3]. Так, відповідно до п'ятого параграфа даного стандарту облікова політика визначається як конкретні принципи, основи, домовленості, правила і практика, що застосовуються суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів.

При формуванні облікової політики на підприємстві потрібно враховувати організаційні, методичні та технічні аспекти (складові) її побудови. Кожна складова облікової політики підприємства об'єднує відповідні об'єкти, за якими існують альтернативні варіанти – елементи. Розглянемо кожен аспект облікової політики щодо витрат окремо (рис. 1).

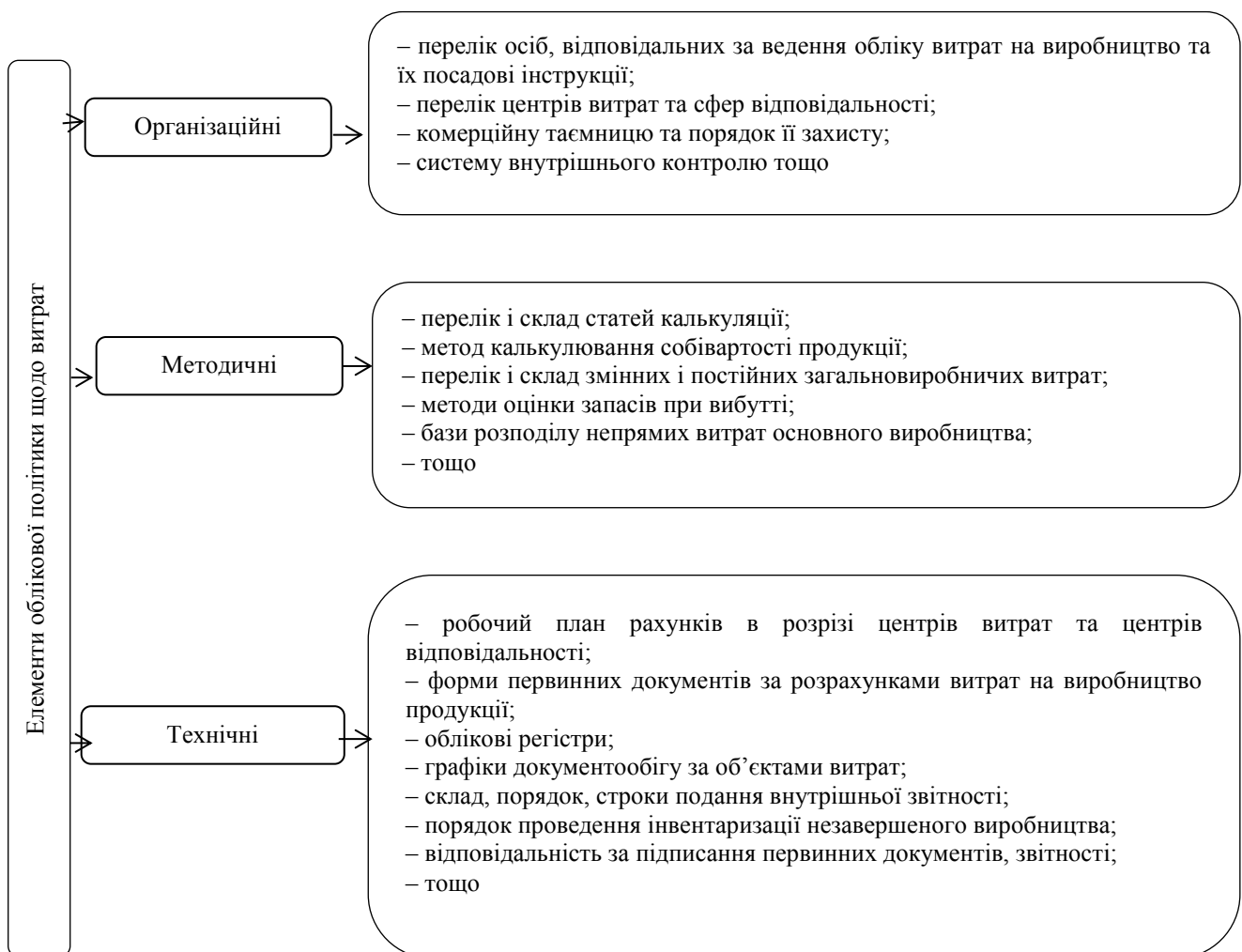

Рис. 1. Складові елементи облікової політики щодо витрат підприємства [4]

Зупиняючись на елементах облікової політики щодо обліку витрат та узагальнюючи погляди різних

вчених на цю проблему, необхідно відмітити, що кожен автор з цього приводу має власну думку. Серед таких елементів, що найчастіше розглядаються дослідниками, є спосіб розподілу накладних витрат.

Методика розподілу накладних витрат для формування показників фінансової звітності відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» передбачає, що із загальної суми накладних витрат лише частина загальновиробничих витрат у вигляді розподілених змінних включається до виробничої собівартості продукції, а решта накладних витрат списуються на фінансові результати [5]. Негативні наслідки застосування даного підходу до розподілу більш детально розглянуто в дослідженнях Ю. В. Несторенка [6].

При цьому А. Міцкевич наголошує, що база розподілу є основою для рознесення накладних витрат за об'єктами, формування максимально точних даних про собівартість і прибуток [7]. Дослідник розглядає варіанти розподілу за спрощеним методом або єдиною ставкою і за диференційованими ставками (визначення прямих витрат для кожного з підрозділів, а потім здійснення розподілу накладних відповідно до бази розподілу для тих чи інших статей витрат).

Окремі дослідники у своїх працях формують якісно нові підходи до бази розподілу накладних витрат. Так, Ю. В. Несторенко виділяє метод розподілу накладних витрат пропорційно до маржинального

доходу, обґрунтовуючи, що така методика розподілу накладних витрат дозволяє більш точно обчислити собівартість продукції, забезпечити здійснення контролю накладних витрат та управління ними. Застосування маржинального доходу як бази розподілу накладних витрат забезпечує одержання досить точних звітів для аналізу рентабельності продукції, що корисно для прийняття управлінських рішень в умовах динамічної ринкової кон'юнктури [6].

Правильно обраний підхід щодо розподілу витрат дозволяє досягти високої ефективності управління ресурсами підприємства. Однак, розробка універсального механізму розподілу накладних витрат для підприємств неможлива і недоцільна, оскільки вона не може бути стандартизованою під будь-який суб'єкт господарювання.

Розглядаючи елементи облікової політики рибопереробних підприємств доцільно звернути увагу на методи обліку витрат на виробництво. Нами було виділено основні методи обліку витрат, калькулювання собівартості продукції (рис. 2).

Найвагоміший вплив на вибір системи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції рибопереробних підприємств мають фактори технологічного характеру, зокрема декілька переділів виробництва та широкий асортимент виготовлення продукції.

Рис. 2. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції

Враховуючи ці та інші особливості, найоптимальнішим варіантом калькулювання собівартості у даній галузі можна вважати саме метод

попроцесного калькулювання у багатопередільному варіанті. В залежності від кількості процесів і технології обробки, наявності та величини

незавершеного виробництва, у попроцесному методі виділяють однопредільний та багатопредільний спосіб калькулювання. Останній, в свою чергу, може бути реалізований у напівфабрикатному або безнапівфабрикатному варіанті (рис. 3).

Для процесу виробництва рибної продукції

більш притаманним є застосування багатопредільного методу обліку витрат і калькулювання собівартості. При цьому об'єктом калькулювання є продукт кожного закінченого переділу, включаючи й такі переділи, в яких одночасно отримують декілька продуктів.

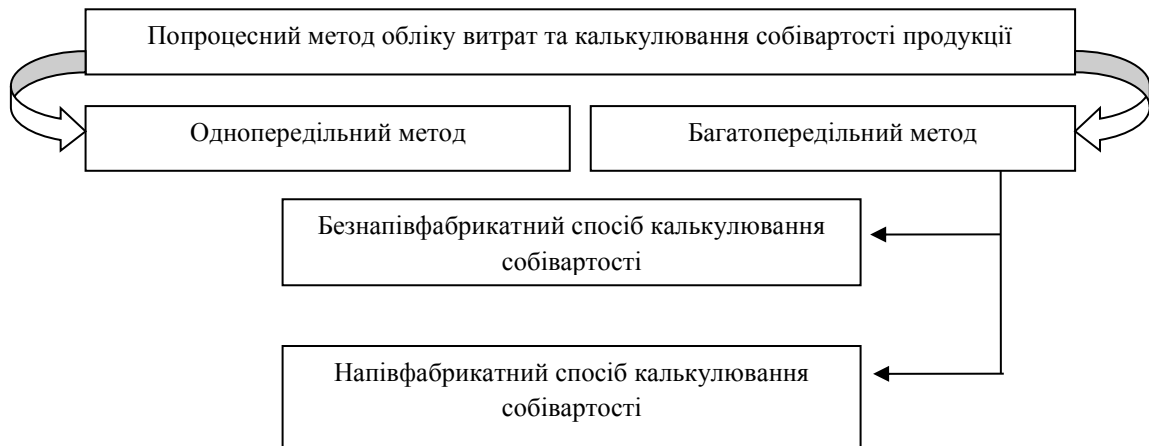

Рис. 3. Класифікація способів калькулювання собівартості за процесами

Аналітичний облік за такого методу варто вести по кожному виду продукції (або групі однорідних видів продукції), в той час як калькулювання собівартості кожного виду продукції здійснюється з урахуванням залишків незавершеного виробництва, які визначаються або шляхом інвентаризації, або за даними оперативного обліку та оцінюються за плановою (нормативною) собівартістю чи за собівартістю еквівалентної одиниці продукції.

Так, питання про вибір доцільного методу обліку витрат є особливо значущим, оскільки на одному і тому ж підприємстві, за одних і тих же умов, залежно від вибраного методу обліку витрат, продукт може бути як більш прибутковим, так і менш прибутковим і навіть збитковим.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Формування облікової політики дає змогу підприємствам з переробки риби маневрувати в системі визнаних методів, способів і процедур. Елементи облікової політики визначаються за відповідними об'єктами бухгалтерського обліку, щодо яких існують альтернативні варіанти, та галузевих особливостей. Основними елементами облікової політики щодо витрат варто виділити: метод калькулювання собівартості продукції, бази розподілу непрямих витрат основного виробництва, перелік і склад статей калькуляції. Обґрунтованість та деталізація даних елементів облікової політики визначає перспективи подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: закон України від 16.07.1999р. № 996-XIV / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]: положення: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 р. № 73 (зі змінами і доповненнями). – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1014.7730.0>.
4. Нестеренко О. Б. Складові аспекти облікової політики щодо витрат на виробництво готової продукції / Проблеми і перспективи реалізації облікової, контрольної та аналітичної функції у соціокультурному просторі сучасного бізнесу: матеріали Міжнародної студентської наукової інтернет-конференції, 26 листопада 2010 р., м. Донецьк / Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського; ред. кол.: Шубін О. О. – Донецьк. 2010. – Том 1. – 243 с. – С. 157-160.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс]: положення : затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 (зі змінами і доповненнями). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
6. Несторенко Ю. В. Проблема розподілу накладних витрат / Ю. В. Нестеренко // Управління розвитком. – 2010. – № 14. – С.17-29.
7. Міцкевич А. Управління витратами і прибутком / А. Міцкевич. – К.: Інвест: Інститут економічних стратегій, 2010.

8. Савченко В. М. Облікова політика: Навч. посіб. / В. М. Савченко, О. В. Пальчук Л. В. Саловська та ін.; за ред. Г. М. Давидова. – К.: Знання, 2010. – 479 с.

Августова Елена Александровна
ФОРМИРОВАНИЕ УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ В ОТНОШЕНИИ РАСХОДОВ РЫБОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Степень удовлетворения интересов рыбоперерабатывающих предприятия, прежде всего, зависит от результатов его хозяйственной деятельности, которые включают не просто получение прибыли, но и обеспечение стабильного развития рыбного производства. Расходы являются основным ограничителем прибыли и, одновременно, главным фактором эффективности хозяйствования предприятия. Изучение специальной литературы по вопросам учетной политики, а также опыта работы рыбоперерабатывающих предприятий Винницкой области позволили сделать вывод, что существуют спорные вопросы, которые влияют на эффективность деятельности исследовательских предприятий. Целью статьи является исследовать и проанализировать вопросы формирования учетной политики рыбоперерабатывающих предприятий в части учета расходов. Одним из важных вопросов организации учета затрат на предприятии является формирование его учетной политики. При формировании учетной политики на предприятии необходимо учитывать организационные, методические и технические аспекты (составляющие) ее построения. Среди элементов, которые зачастую рассматриваются исследователями, можно назвать способ распределения накладных расходов. Правильно выбранный подход к распределению позволяет достичь высокой эффективности управления ресурсами предприятия. Однако, разработка универсального механизма распределения накладных расходов для предприятий невозможна и нецелесообразна, поскольку она не может быть стандартизированной под любой субъект производства. На втором месте по повторяемости при рассмотрении элементов учетной политики находится метод учета затрат на производство и калькулирования себестоимости рыбной продукции. Так, весомое влияние на выбор системы учета затрат и калькулирования себестоимости продукции рыбоперерабатывающих предприятий имеют факторы технологического характера, в том числе несколько фаз производства и широкий ассортимент изготовления продукции. Соответственно нами было определены оптимальный вариант калькулирования себестоимости в данной области, что будет способствовать повышению общей рентабельности продукции, укреплению экономических позиций на рынке. Именно такая обоснованность и детализация рассматриваемых элементов учетной политики в отношении затрат на рыбоперерабатывающих предприятиях требуется для принятия управленческих решений, определения результатов деятельности, развития и совершенствования рыбного производства.

Ключевые слова: организация учета, бухгалтерский учет, учетная политика, расходы, рыбоперерабатывающие предприятия.

Avgustova O.

FORMATION OF ACCOUNTING POLICY CONCERNING FISH PROCESSING ENTERPRISES

The degree of satisfaction of the interests of the fish processing company, primarily depends on the results of its business, which include not only receiving the profit, but also provide the sustainable development of production. Costs are the major constraints of profit and at the same time, the main factor of enterprise efficiency. The study of literature about accounting policy and experience of work of fish processing enterprises in Vinnytsia region led to the conclusion that there are controversial issues that affect the efficiency of studied enterprises. The aim of the article is to study and to analyze the problem of formation of accounting policy on fish processing enterprises in terms of cost accounting. One of the important problems of accounting of costs on the enterprise is to form its accounting policy. During formation of the accounting policy of an enterprise it is important to take into account organizational, methodological and technical aspects (components) of its aspects. Among the elements that are often considered by experts the method of apportionment of overheads. Properly chosen approach to distribution allows to achieve high efficiency of management of enterprise resources. However, the development of a universal mechanism for allocation of overhead costs for businesses is impossible and impractical since it may be standardized to any entity. The method of the cost accounting for production and cost calculation of fish production is on the second place among elements of accounting policy with the highest repeatability. Thus, factors of technological nature have the most significant impact on the choice of system of cost accounting and calculation of cost of production in fish processing enterprises, including several stages of production and manufacturing a wide range of products. We have identified the main methods of cost accounting, calculation of production costs, that will increase profitability of products, strengthening the economic position in the market.

Such foundation and itemisation of elements of accounting policy regarding expenses in fish processing enterprises are necessary for decision-making, for determining the results of activity of an enterprise, development and improvement of fish production.

Key words: organization of accounting, bookkeeping, accounting policies, costs, fish processing enterprises.

Одержано 27.03.2015 р.